

Projekts (1. variants)

[Datums]
Rīgā

Noteikumi Nr. _____

Kritisko finanšu pakalpojumu pārvaldības noteikumi

Izdoti saskaņā ar
Nacionālās drošības likuma
22.³ panta trešo daļu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka:

- 1.1. kritērijus to Latvijas Republikā reģistrētu kredītiestāžu vai citā Eiropas Savienības dalībvalstī reģistrētu kredītiestāžu noteikšanai, kuras izstrādā darbības nepārtrauktības plānu kritisko finanšu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai valsts apdraudējuma gadījumā (turpmāk – darbības nepārtrauktības plāns) un nodrošina kritisko finanšu pakalpojumu pieejamību valsts apdraudējuma gadījumā;
- 1.2. kritisko finanšu pakalpojumu (minimālo) apjomu valsts apdraudējuma gadījumā;
- 1.3. kredītiestāžu darbības nepārtrauktības plānu izstrādes prasības;
- 1.4. kārtību, kādā tiek koordinēta kritisko finanšu pakalpojumu sniegšana valsts apdraudējuma gadījumā.

2. Noteikumos lietoti šādi termini:

- 2.1. bankomāts – pakalpojumu sniedzēja īpašumā, valdījumā vai turējumā esoša vai pakalpojumu sniedzēja piesaistīta ārpakalpojumu sniedzēja uzstādīta elektromehāniska ierīce, kas pakalpojuma sniedzēja klientam ļauj izņemt *euro* banknotes no viņa maksājumu konta, izmantojot maksājumu karti vai tai piesaistītus maksājumu instrumentus vai citus līdzekļus;
- 2.2. pakalpojumu sniedzējs – Latvijas Republikā reģistrēta kredītiestāde vai citā Eiropas Savienības dalībvalstī reģistrēta kredītiestāde, kas Latvijas Republikā sniedz kritiskos finanšu pakalpojumus un atbilst šo noteikumu 4. punktā noteiktajiem kritērijiem;
- 2.3. skaidrā nauda – *euro* banknotes.

3. Latvijas Banka, konsultējoties ar pakalpojumu sniedzējiem, reizi gadā novērtē šo noteikumu 4. punktā minēto kritēriju un šo noteikumu III nodaļā minēto kritisko finanšu pakalpojumu minimālā apjoma piemērotību, un, ja nepieciešams, veic grozījumus šajos noteikumos, ņemot vērā pārmaiņas kredītiestāžu sektorā, kritisko finanšu pakalpojumu attīstības tendences, Latvijas Bankas novērtējumu attiecībā uz kritisko finanšu pakalpojumu pieejamību valsts apdraudējuma gadījumā, kā arī citus kritisko finanšu pakalpojumu sniegšanu ietekmējošos faktorus.

II. Kritēriji pakalpojumu sniedzēju noteikšanai

4. Kredītiestāde tiek iekļauta pakalpojumu sniedzēju sarakstā, ja tā vienlaikus atbilst šādiem kritērijiem:

4.1. atvērto klientu maksājumu kontu skaits iepriekšējā gada 31. decembrī veido vismaz piecus procentus no kopējā maksājumu kontu skaita Latvijas Republikā reģistrētajās kredītiestādēs un citās valstīs reģistrēto kredītiestāžu filiālēs Latvijas Republikā;

4.2. iekšzemes mājsaimniecību noguldījumi iepriekšējā gada 31. decembrī veido vismaz piecus procentus no kopējiem iekšzemes mājsaimniecību noguldījumiem Latvijas Republikā reģistrētajās kredītiestādēs un citās valstīs reģistrēto kredītiestāžu filiālēs Latvijas Republikā.

5. Latvijas Banka katru gadu līdz 1. februārim pārskata un nepieciešamības gadījumā aktualizē pakalpojumu sniedzēju sarakstu, informējot par šīm pārmaiņām pakalpojumu sniedzējus un nepieciešamības gadījumā arī citas kredītiestādes, piemērojot kredītiestādei, kura iepriekš netika iekļauta pakalpojumu sniedzēju sarakstā, sešu mēnešu pārejas periodu, kura laikā tai jānodrošina gatavība šajos noteikumos noteikto prasību izpildei. Pēc kredītiestādes iesnieguma, ar kuru pamatota nepieciešamība pagarināt šā punkta pirmajā teikumā minēto pārejas periodu, izvērtēšanas Latvijas Banka ir tiesīga pagarināt pārejas periodu uz laiku, kas nav ilgāks par trīs mēnešiem, kopējo pārejas periodu nepārsniedzot ilgāku par deviņiem mēnešiem.

III. Kritisko finanšu pakalpojumu minimālais apjoms

6. Pakalpojumu sniedzējs nodrošina, ka valsts apdraudējuma gadījumā pakalpojumu sniedzēja klientiem ir pieejami šāda veida kritiskie finanšu pakalpojumi:

6.1. kredīta *euro* pārvedumu veikšana, tai skaitā attiecīgo maksājuma rīkojumu iesniegšana, izmantojot pakalpojumu sniedzēja tiešsaistes sistēmas (internetbanku un mobilo aplikāciju);

6.2. maksājumu veikšana ar maksājumu karti, tai skaitā maksājumu veikšana tiešsaistē;

6.3. skaidrās naudas izņemšana no maksājumu konta bankomātā.

7. Kritisko finanšu pakalpojumu minimālais apjoms ir šāds:

7.1. pakalpojumu sniedzējs nodrošina bezskaidrās naudas maksājumu pakalpojumu apjomu vismaz 70 procentu apmērā no diennakts vidējā maksājumu skaita iepriekšējā mēnesī pirms valsts apdraudējuma gadījuma iestāšanās, savukārt atsevišķs pārtraukums nedrīkst būt ilgāks par 12 stundām diennaktī. Dīkstāves laikā neietver plānotus pakalpojuma pārtraukumus, piemēram, sistēmas uzturēšanas darbus;

7.2. ja nevienam pakalpojumu sniedzējam un Latvijas Bankai vismaz vienu darba dienu nav pieejama STEP2 sistēma (*ABE Clearing S.A.S. à capital variable* pārvaldītā klīringa sistēma *euro* maksājumiem), pakalpojuma sniedzējs nodrošina kredīta pārvedumus ar Latvijas iestādēm, kas valsts apdraudējuma gadījumā ir sasniedzamas Latvijas Bankas elektroniskajā klīringa sistēmā, pakalpojuma sniedzējam vismaz reizi dienā maksājumu failus iesniedzot Latvijas Bankai;

7.3. pakalpojuma sniedzējs nodrošina maksājumu veikšanu ar maksājumu karti, tai skaitā maksājumu veikšanu tiešsaistē, pilnā apjomā, ja nav traucēta piekļuve starptautisko karšu vai norēķinu starpnieku infrastruktūrai. Ja starptautisko karšu infrastruktūra nav pieejama, pakalpojuma sniedzējs nodrošina maksājumu kartes pieņemšanu Latvijā, izmantojot bezsaistes risinājumu, kurš saskaņots ar Latvijas Banku. Izmantojot bezsaistes risinājumu, pakalpojumu sniedzējs nodrošina iespēju iegādāties pirmās nepieciešamības preces par kopējo summu, kas nepārsniedz 200 *euro*;

7.4. pakalpojuma sniedzējs skaidrās naudas nepārtrauktu pieejamību nodrošina

bankomātos, kuru skaits atbilst vismaz 10 procentiem no pakalpojumu sniedzēja ikdienā iepriekšējā kalendārā gada beigās nodrošināto bankomātu skaita, tai skaitā nodrošina skaidrās naudas izmaksu bankomātos vismaz visās valstspilsētās (turpmāk – kritiskie bankomāti). Lai nodrošinātu kritisko bankomātu nepārtrauktu darbību un iespējas saņemt skaidro naudu pēc iespējas lielākam iedzīvotāju skaitam, pakalpojumu sniedzējs kritiskajos bankomātos nodrošināmās skaidrās naudas minimālos apjomus plāno tā, ka:

7.4.1. pakalpojumu sniedzējs kā maksājumu karšu izdevējs nodrošina katram pakalpojumu sniedzēja klientam skaidrās naudas izņemšanu 500 *euro* dienā, nepārsniedzot klienta maksājumu kartēm piesaistītajos maksājumu kontos pieejamo naudas līdzekļu atlikumu, neatkarīgi no tā, cik maksājumu karšu pakalpojumu sniedzējs attiecīgajam klientam ir izsniedzis vai cik maksājumu kontu atvēris;

7.4.2. pakalpojumu sniedzējs kā maksājumu karšu pieņēmējs (bankomāta pakalpojumu nodrošinātājs) katrai maksājumu kartei, kuru nav izsniedzis pats pakalpojumu sniedzējs, nodrošina skaidrās naudas izņemšanu tā nodrošinātā bankomātu tīkla ietvaros 500 *euro* dienā, nepārsniedzot maksājumu kartei piesaistītajā maksājumu kontā pieejamo naudas līdzekļu atlikumu un attiecīgās maksājumu kartes izdevēja noteikto skaidrās naudas izņemšanas limitu.

8. Pakalpojumu sniedzējs, nosakot kritisko bankomātu atrašanās vietas, ņem vērā:

8.1. pastāvīgo iedzīvotāju skaitu noteiktā reģionā un ikdienā pieejamās skaidrās naudas izņemšanas iespējas, lai nodrošinātu, ka pēc iespējas lielāks iedzīvotāju skaits var saņemt skaidro naudu;

8.2. iespēju nodrošināt kritisko bankomātu pieejamību klientiem pēc iespējas ilgāku laiku diennaktī;

8.3. kritisko bankomātu atrašanās vietas drošību.

9. Pakalpojumu sniedzējs nodrošina atbilstību šādām prasībām:

9.1. valsts apdraudējuma gadījumā kritiskais bankomāts ir klientam pieejams un darbojas atbilstoši tam bankomāta pieejamības un darbības laikam, kādu pakalpojumu sniedzējs tam noteicis ikdienā (pirms valsts apdraudējuma iestāšanās). Ja pakalpojumu sniedzējs ikdienā attiecīgajam kritiskajam bankomātam ir noteicis tādu pieejamības un darbības laiku, kas ir īsāks par 14 stundām diennaktī, valsts apdraudējuma gadījumā nosaka attiecīgā kritiskā bankomāta pieejamības un darbības minimālo laiku 14 stundu diennaktī;

9.2. nodrošināta skaidrās naudas pieejamība kritiskajā bankomātā;

9.3. kritiskais bankomāts ir pieejams apkalpojošam personālam, lai nodrošinātu skaidrās naudas piegādi un bankomāta tehnisko apkopi vai remontu;

9.4. paredzēti risinājumi, lai valsts apdraudējuma gadījumā nodrošinātu:

9.4.1. kritiskā bankomāta nepārtrauktu savienojumu ar informācijas sistēmām;

9.4.2. kritisko bankomātu tīkla nepārtrauktu elektroapgādi.

10. Pakalpojumu sniedzējs iesniedz saskaņošanai Latvijas Bankai šo noteikumu prasībām atbilstošu kritisko bankomātu sarakstu, norādot katra kritiskā bankomāta atrašanās vietu (adresi un ģeogrāfiskās koordinātas) un pieejamības un darbības laiku. Pakalpojumu sniedzējs iesniedz saskaņošanai Latvijas Bankai jebkuras pārmaiņas pakalpojumu sniedzēja nodrošināto kritisko bankomātu sarakstā vismaz 10 dienu pirms dienas, kad plānota attiecīgo pārmaiņu īstenošana.

11. Kritisko finanšu pakalpojumu apjoms valsts apdraudējuma gadījumā ir noteikts situācijai, kurā pakalpojumu sniedzējam tiek nodrošināti kritiskās infrastruktūras pakalpojumi un iespēja saņemt skaidro naudu Latvijas Bankā.

12. Ja pakalpojumu sniedzējam valsts apdraudējuma gadījumā netiek nodrošināts kāds no kritiskās infrastruktūras pakalpojumiem, tad kritiskie finanšu pakalpojumi tiek sniegti apjomā, kuru pakalpojumu sniedzējs spēj nodrošināt konkrētajā situācijā.

13. Šo noteikumu 11. un 12. punkts neattiecas uz gadījumiem, kad atbilstoši šiem noteikumiem pakalpojumu sniedzējam ir pienākums noteiktā apjomā nodrošināt risinājumus, kas ļauj sniegt kritiskos finanšu pakalpojumus kritiskās infrastruktūras pakalpojumu nepieejamības vai traucējumu gadījumā.

IV. Darbības nepārtrauktības plānošana

14. Latvijas Banka nodrošina iespējamu scenāriju valsts apdraudējuma gadījumā (turpmāk – scenāriji) sagatavošanu, saskaņošanu ar kompetentajām iestādēm, regulāru (ne retāk kā reizi gadā) aktualizēšanu, kā arī pakalpojumu sniedzēju informēšanu par scenārijiem.

15. Pakalpojumu sniedzējs darbības nepārtrauktības plānā nosaka:

15.1. kārtību, kādā tiek nodrošināta šo noteikumu 7. un 9. punktā minēto prasību izpilde;

15.2. pasākumus to kritisko resursu pieejamības nodrošināšanai, kurus izmanto kritisko finanšu pakalpojumu sniegšanā (piemēram, informācijas sistēmas, ēkas, personāls, ārpalpojumi), pasākumus kritisko finanšu pakalpojumu daļējas vai pilnas nepieejamības gadījumā, kā arī gadījumos, kad tiek ietekmēta citu maksājumu sistēmas dalībnieku (piemēram, centrālo darījumu starpnieku, klīringa centru, norēķinu starpnieku) darbība;

15.3. notikumu, kas var ietekmēt kritisko finanšu pakalpojumu pieejamību, pārvaldīšanas kārtību (piemēram, atklāšanu, iesaistīto pušu un darbinieku informēšanu, lēmumu pieņemšanu), tai skaitā Latvijas Bankas informēšanas kārtību;

15.4. pakalpojumu sniedzēju un Latvijas Bankas sadarbības kārtību kritisko finanšu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai;

15.5. komunikācijas pasākumus par kritisko finanšu pakalpojumu pieejamību.

16. Papildus šo noteikumu 15. punktā noteiktajam darbības nepārtrauktības plānā var tikt noteikta:

16.1. sadarbības kārtība ar kompetentajām iestādēm un kritiskās infrastruktūras īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem kritisko finanšu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanā, piemēram, prioritārā nodrošināšana ar elektroapgādi vai energoresursiem, fiziskā drošība vai loģistikas atbalsts, minētos risinājumus saskaņojot ar Latvijas Banku un attiecīgo kompetento iestādi vai kritiskās infrastruktūras īpašnieku vai tiesisko valdītāju;

16.2. kārtība, kādā pakalpojumu sniedzējs veic kritiskā personāla identificēšanu un paredz izņēmumus no tā mobilizācijas.

17. Pakalpojumu sniedzējs regulāri, bet ne retāk kā reizi gadā veic savu darbības nepārtrauktības risinājumu izvērtējumu atbilstoši scenārijiem nolūkā apzināt riskus, kas saistīti ar pakalpojuma sniedzēja iespējām nodrošināt kritisko finanšu pakalpojumu pieejamību scenāriju īstenošanas gadījumā un nepieciešamības gadījumā pilnveido savus darbības nepārtrauktības plānus, kā arī līdz 1. martam iesniedz Latvijas Bankā risku izvērtējumu scenārijiem, kas veikts atbilstoši pakalpojumu sniedzēja risku vērtēšanas metodoloģijai un aktualizēto darbības nepārtrauktības plānu.

18. Latvijas Bankas izvērtē pakalpojumu sniedzēja darbības nepārtrauktības plānu un sniedz ieteikumus tā pilnveidošanai.

19. Pakalpojumu sniedzējs vismaz reizi gadā nodrošina darbības nepārtrauktības plāna testēšanu, iesniedzot darbības nepārtrauktības plāna testēšanas rezultātus Latvijas Bankā. Papildus tam pakalpojumu sniedzējs piedalās Latvijas Bankas organizētajos kritisko finanšu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanas testos.

V. Kritisko finanšu pakalpojumu sniegšanas koordinēšana valsts apdraudējuma gadījumā

20. Saņemot informāciju par iespējamu valsts apdraudējumu, Latvijas Banka un pakalpojumu sniedzējs nodrošina informācijas apmaiņu par iespējamu valsts apdraudējumu un tā ietekmi uz kritiskajiem finanšu pakalpojumiem.

21. Īstenojot darbības nepārtrauktības plānu, pakalpojumu sniedzējs informē Latvijas Banku par darbības nepārtrauktības plānā noteikto pasākumu īstenošanas kārtību un savām spējām nodrošināt kritisko finanšu pakalpojumu pieejamību.

22. Latvijas Banka, konsultējoties ar pakalpojumu sniedzējiem un nepieciešamības gadījumā arī kompetentajām iestādēm, koordinē šādus kritisko finanšu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanas pasākumus:

22.1. komunikācijas pasākumus;

22.2. pasākumus, kas noteikti šo noteikumu 7.2. un 7.3. apakšpunktā;

22.3. ierobežojumu skaidrās naudas izmaksām bankomātos (šo noteikumu 7.4.1. un 7.4.2. apakšpunkts) ieviešanu;

22.4. citus pasākumus, kuru īstenošanai nepieciešama visu pakalpojumu sniedzēju koordinēta rīcība vai kompetento iestāžu iesaiste.

23. Latvijas Banka apkopo un uztur pakalpojumu sniedzēju atbildīgo personu kontaktinformāciju, kas nepieciešama kritisko finanšu pakalpojumu sniegšanas koordinēšanai, kā arī nosaka informācijas apmaiņas starp Latvijas Banku un pakalpojumu sniedzējiem kārtību.

VI. Noslēguma jautājumi

24. Atzīt par spēku zaudējušiem Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2021. gada 8. jūnija normatīvos noteikumus Nr. 64 "Kritisko finanšu nozares pakalpojumu pārvaldības normatīvie noteikumi" (Latvijas Vēstnesis, 2021, Nr. 111).

25. Šo noteikumu 7.2. apakšpunktā minētās prasības par kredīta pārvedumu nodrošināšanu piemērojamas ar 2024. gada 1. janvāri.

26. Šo noteikumu 7.3. apakšpunktā minētās prasības par bezsaistes risinājuma nodrošināšanu piemērojamas ar 2025. gada 1. janvāri.

27. Šo noteikumu 7.4. apakšpunkta otrajā teikumā un 7.4.1. un 7.4.2. apakšpunktā minētās prasības par kritiskajos bankomātos nodrošināmo skaidrās naudas apjomu piemērojamas ar 2024. gada 1. janvāri.

28. Šo noteikumu 9.4. apakšpunkts piemērojams ar 2025. gada 1. janvāri.

29. Pakalpojumu sniedzējs līdz 2024. gada 1. janvārim izvērtē vai skaidras naudas izmaksas punktu saraksts, kas iesniegts saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2021. gada 8. jūnija normatīvo noteikumu Nr. 64 "Kritisko finanšu nozares pakalpojumu pārvaldības normatīvie noteikumi" 14. punktu, un tajā norādītie kritiskie bankomāti

atbilst šo noteikumu 7.4. apakšpunktā, 8. punktā, 9.1., 9.2., 9.3. apakšpunktā un 10. punktā noteiktajām prasībām, veic atbilstības nodrošināšanai nepieciešamās pārmaiņas (ja tādas nepieciešamas) un informē par tām Latvijas Banku.

30. Šo noteikumu IV nodaļa piemērojama ar 2024. gada 1. janvāra.

31. Noteikumi stājas spēkā 2023. gada 1. oktobrī.

**ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**

Latvijas Bankas prezidents

M. Kazāks